Vuurke Stook

DE UNIE DER ZORGELOZEN

Politiek ontploffingsgevaar

Wouter Hillaert
Gezien op 25 januari 2026
De Unie Der Zorgelozen, Kortrijk

Na Toneelhuis in ‘Voor het pensioen’ waarschuwt ook de Unie der Zorgelozen voor de sluipende opmars van extreemrechts in burgerlijke kringen. ‘Vuurke stook’ is een actuele bewerking van het stuk ‘Biedermann en de brandstichters’ van Max Frisch uit 1958. Twaalf niet-professionele spelers geven gestalte aan een parabel die aan duidelijkheid niets te wensen overlaat: terwijl in de stad van alles in de fik schiet, stelt burgerman Biedermann zijn huis open voor obscure sujetten die steeds meer gasflessen aanslepen.

09 FEBRUARI 2026

Max Frisch, Zwitser van geboorte, schreef zijn eerste versie van ‘Herr Biedermann und die Brandstifter’ na de Praagse Coup van 1948, toen de communisten met veel straatkabaal de macht grepen in Tsjechoslowakijke. De finale versie van 1958, eerst verschenen als hoorspel, bevat evenwel geen directe historische verwijzingen. Het schetst een abstracte metafoor: een aanschouwelijk verhaal waarin je, waar ook ter wereld, allerlei mogelijke actualiteiten kan blijven lezen. Het ideale repertoire, dus.

Zelfs het kleinste kind doorziet meteen hoe dit zal eindigen…

“Frisch doet denken aan Brecht, maar zonder diens leerstellige achtergrond”, zo typeerde Nederlands toneelcriticus H.A. Gomperts zijn werk in 1959, na de eerste opvoering van ‘Biedermann en de brandstichters’ in de Lage Landen, in een regie van Joris Diels bij de Haagsche Comedie. “Zijn humor is karikaturaal als het expressionisme en de tekeningen van Georg Grosz, maar dan toch weer kleiner en gemoedelijker.” Zelf noemde Frisch zijn stuk een ‘burleske’. Hij had ook het woord ‘groteske’ kunnen gebruiken.

‘Herr Biedermann’ speelt zich af ten huize van het titelpersonage, een verkoper van haarlotions met een weke ruggengraat. Buiten is de stad in de greep van een reeks uitslaande branden die ook maatschappelijke tot een hoogst ontvlambare toestand leiden. Toch laat Biedermann betijen wanneer een ex-worstelaar en een ex-kelner zich aan zijn voordeur naar binnen praten. Hij bereidt ze een royaal maal en laat ze prompt bij hem inwonen. Hij durft beide obscure figuren niets in de weg te leggen, zelfs niet wanneer ze hele benzinevaten naar zijn zolder beginnen te sjouwen. Biedermann maakt zichzelf en zijn vrouw wijs dat het allemaal maar voor de grap is. Een koor van brandweermannen, dat het hele stuk van commentaar voorziet, weet wel beter. Zelfs het kleinste kind doorziet meteen hoe dit zal eindigen…

Schaapachtige wezel

Geert Six, huisschrijver van sociaal-artistiek gezelschap De Unie Der Zorgelozen in Kortrijk, actualiseerde Frisch zoals hij dat in 2023 ook al deed met ‘De Kersentuin’ van Tsjechov: tot een even vrolijke als duistere voorafspiegeling van een wereld waarin geldbejag en machtshonger het winnen van elementaire menselijke waarden. Je herkent er moeiteloos ons eigenste Vlaanderen in, met Gaza in puin en Vlaams Belang in een zetel.

In ‘Vuurke stook’ is Biedermann een hardwerkende West-Vlaamse huurmakelaar geworden. Stijn Minne vertolkt hem overtuigend als een schaapachtige wezel. Zijn stropdas glimt wel van verdienste, maar kreukt onder de verbale kracht van de beide vrouwenkarakters die bij hem inwonen: zijn zuurspuwende moeder (een heerlijke rol van Christine Van de Voorde) en zijn immer kooplustige en gedecideerde vrouwtje Marijke (een al even vlotte Renate Laconte, met steeds een trosje shoptassen om de arm). Biedermann werkt zijn gecastreerde autoriteit dan maar uit op zijn dochter Sylvie (Lisa Van Coillie), die eerder de huismeid lijkt.

We zien een burger die zijn eigenwaarde én zijn eigen waarden probeert hoog te houden, maar meer wegheeft van een pantoffelheld. Wat hij binnenskamers ontbeert, compenseert hij op café, met een aangebrande *rant* tegen al het schorremorrie dat de stad terroriseert. “Ophangen, die brandstichters, één voor één! Lantaarnpalen genoeg. Ze vernielen, dus ze deugen niet. Meer nog, ze willen niet.” Biedermann is de binnenfrettende burger die uithaalt naar al wat hem vreemd is, op basis van een verlichte ethica waar hij zelf boven staat.

Sissende slangen zijn het, die Biedermann hun wereldbeeld aanpraten tot hij ook zelf “Sief Heil” gaat scanderen.

Ook zijn dubieuze bezoekers zijn verdoken karikaturen van rechts allooi. Zeker ene Theo (Nick Speybrouck) laat zich met Duitse tongval steeds meer kennen als nazi-nostalgicus. “Als vlammen de stad verteren en overal angst regeert, dan is dat für mich geweldig interessant.” Frisch’ abstracte brandstichters zijn dus herschreven tot prototypische geleiders van de opgang van extreemrechts: Tanya Buyck (Karolien Delaere) als representant van fake news en complotdenken (“Gaza, hoeveel is daar echt van aan?”) en verzekeringsagente Deprez (Mie De Neve) als angstzaaier tegen alles wat ‘onze mensen’ bedreigt. Sissende slangen zijn het, die Biedermann hun wereldbeeld aanpraten tot hij ook zelf “Sief Heil” gaat scanderen – “want het is toch maar om te lachen”. Intussen zijn al zijn vrouwen wel het huis ontvlucht…

Hardcore teksttheater

In regie van Steven Duyck, die bij de Unie ook al ‘Ne Kersentuin’ regisseerde, is ‘Vuurke stook’ opnieuw hardcore teksttheater geworden. Dialogen drijven de actie, zonder veel lucht ertussen. In combinatie met de kenmerkende betogende spreektrant van de Unie – alsof elke uitlating een statement wil zijn – voel je voortdurend de urgentie achter deze productie. Hier wil duidelijk veel verteld en verklaard worden. Tegelijk maakt dat hoge tekstdebiet er op de duur wel een uitdagende zit van voor de toehoorder. Al is de verhaallijn helder, er zit veel vlees aan. Sommige spelers brengen Six’ spitante tekst bedreven tot leven, anderen moeten er duidelijk op kauwen.

De vlakke tronies van de gasleveranciers vertellen nog meer dan hun gifgroene gasflessen.

Uiteindelijk zijn het toch vooral de visuele ingrepen die deze komedie haar onheilspellende ondertoon meegeven. Van tussen de spleten van een houten lattenwand rechts (een strak decorontwerp van Steven Duyck en Korneel Moreaux), waar steeds meer rook door komt kringelen, schijnt psychedelisch licht op scène. Net zo benauwend is de verschijning van twee gasleveranciers in hun grijze overall (Bruno Nys en Bernard Goedefroidt). Hun vlakke tronies vertellen nog meer dan hun gifgroene gasflessen. Steeds nieuwe pullen voeren ze aan, tot ze de huiskamer vullen. Het zijn ook deze pullen die op het eind, wanneer alle retoriek finaal verstomd is, voor het ijselijke slotakkoord van ‘Vuurke stook’ zullen zorgen.“Wat is er nu precies gebeurd?”, zo krabt Biedermann zich in het haar, wanneer hij eenzaam achterblijft. Het meest prangende aan ‘Vuurke stook’ is niet zozeer wat erin verteld wordt: hoe wankele rechtse waarheden het overnemen van evidente menselijke waarden, en hoe we allemaal laten gebeuren wat we zien gebeuren, zonder er echt veel tegenin te brengen. Het meest prangende aan deze voorstelling is wat ze voelbaar maakt over wat ons morgen kan te wachten staan als we blijven vertrouwen op Biedermanns geloof dat het allemaal wel niet zo’n vaart zal lopen. ‘Vuurke stook’ roept iets anders. Maar het is zijn sissen dat je pas echt verontrust.